

Vergaderjaar 2008–2009

31 922

Werkbezoek van een delegatie uit de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan Brussel (15 en 16 maart 2008)

Nr. 1

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK

Vastgesteld 10 april 2009

Inleiding

Op 15 en 16 maart jl. heeft een delegatie van vijf leden van de vaste commissie voor LNV een bezoek gebracht aan Brussel. Zij zijn begeleid door de EU-adviseur en de griffier. De delegatie bestond uit de leden Waalkens (PvdA, delegatieleider), Koopmans (CDA), Polderman (SP), Snijder-Hazelhoff (VVD), en Ouwehand (PvdD).

Zondag 15 maart

Diner met Permanent Vertegenwoordiger

Diner in de residentie van de Permanent Vertegenwoordiger (PV), dhr. De Bruijn. Aanwezig zijn, behalve de Kamerleden, de PV, de plaatsvervangend PV, de heer Kok, de LNV-Raad, de heer Kunst, en LNV-attaché, de heer Buning. Door de aanwezigen is een toelichting gegeven op de aanstaande «budget review» van de EU meerjarenbegroting (waaronder de uitgaven voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), het plattelandsbeleid, het economisch stimuleringspakket van € 5 miljard waarover tijdens de Europese Raad van Regeringsleiders op 19 en 20 maart 2009 een besluit wordt genomen, de uitwerking van de Health Check, de ontwikkelingen rondom het EU beleid over genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) en het Groenboek Kwaliteit Landbouwproducten. Ook is gesproken over het agenderen van onderwerpen op de Landbouw- en Visserijraden als zogenaamde a-punten (hamerstukken waarover hoogambtelijk (Coreper) al consensus is bereikt) en b-punten (volwaardige bespreekpunten).

Maandag 16 maart

Werkontbijt in het kader van het voorzitterschap van de EU door Tsjechië

Werkontbijt met Tsjechische Landbouwraad, de heer Sir, en derde secretaris van de Tsjechische Permanente Vertegenwoordiging, de heer Hlavacek. De heer Sir meldt dat Tsjechië als voorzitter van de EU op landbouwgebied de nadruk op het GLB na 2013 wil leggen. De informele Raad

in mei 2009 zal in dit teken staan. En eind maart 2009 zal een seminar plaatsvinden over directe betalingen met experts van betaalorganen en ambtenaren van ministeries van Landbouw uit de lidstaten. Andere speerpunten van het voorzitterschap zijn:

- Groenboek Kwaliteit Landbouwproducten;
- Ontwerpverordening over bescherming van dieren bij het doden;
- Discussie over Less Favoured Areas en het ontwikkelen van objectieve criteria, ook al zal de discussie over de criteria zelf worden uitgesteld;
- Universele Verklaring voor Dierenwelzijn: Tsjechië hoopt tijdens het voorzitterschap hierover Raadsconclusies te kunnen trekken;
- Herziening Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GBV) en nieuwe voorstellen met betrekking tot aquacultuur: Het voorzitterschap van Tsjechië maakt hiermee een begin maar het onderwerp zal vooral onder het Zweeds voorzitterschap van de EU worden opgepakt;
- Discussie over het economische stimuleringspakket van € 5 miljard: het Tsjechisch voorzitterschap zal zich inzetten voor de landbouw bij het oormerken van middelen;
- EC-Mededeling over de vereenvoudiging van het GLB: een openbaar document met voorstellen van het Tsjechisch voorzitterschap om tot een echte lastenvermindering te komen zal spoedig worden gepubliceerd.

Gesprek Eurogroup for Animals

De directeur van de Eurogroup for Animals, mevrouw Van Tichelen, licht toe dat de Eurogroup for Animals is opgericht in 1980. Op dit moment maken 42 leden hiervan deel uit, waaronder de Nederlandse Dierenbescherming, Stichting AAP en Proefdiervrij. Organisaties uit alle EU-lidstaten zijn aangesloten, behalve uit Malta en Cyprus. De Eurogroup houdt zich bezig met:

- Lobby relevante EU-wetgeving;
- Integratie dierenwelzijnsbeleid;
- Coördinatie dierenwelzijns campagnes;
- Overbrengen van ervaringen;

Mevrouw Van Tichelen wijst erop dat dieren in het EU Verdrag worden gezien als landbouwproducten. Maatschappelijk is tegenwoordig algemeen aanvaard dat dieren bescherming verdienen. In het nog niet geratificeerde Verdrag van Lissabon is alleen (i.t.t. pogingen van bv. EP leden als Mw. Hanja Maij-Wegge) de tekst van het Protocol bij het Verdrag van Amsterdam over dierenwelzijn overgenomen. Een echte rechtsbasis voor specifieke maatregelen uit het belang van dierenwelzijn blijft dus ontbreken. Wel zal met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon het Europees Parlement meer invloed (medezeggenschap) krijgen op dierenwelzijnsdossiers.

Overigens meent mw. van Tichelen dat nieuwe regelgeving minder van belang is dan de handhaving en het toezicht. Daar valt EU breed nog een hele winst te halen.

Actuele thema's:

- Slachtverordening;
- Diergezondheidsstrategie;
- Transport;
- Klonen voor voedsel;
- WTO-onderhandelingen;
- Kwaliteit en etikettering;
- Behoud op het verbod van de legbatterij in 2012.

Ten aanzien van het etiketteren van producten op dierenwelzijnsaspecten merkt mevrouw Van Tichelen op dat een etiket aanvullende informatie

moet verschaffen en duidelijkheid moet bieden. Daarnaast mag ook de producent eer krijgen van het werk. Mevrouw Van Tichelen is van mening dat voorlichting belangrijker is dan het etiketteren van producten. In het algemeen kan worden gesteld dat de discussie over dierenwelzijn zich meestal toespitst op de kosten en niet op de baten. Het Zweedse voorzitterschap zal een conferentie beleggen over de resultaten van de dierenwelzijnsindex (in het kader van objectieve criteria voor de kwaliteit van dierenwelzijnsmaatregelen).

De lidstaten Nederland, Denemarken, Zweden en Duitsland nemen in de Landbouw- en Visserijraad over het algemeen een duidelijk standpunt in over dierenwelzijn. Aandachtspunt voor Nederland is dat er veel op nationaal gebied gebeurt, maar dat Nederland op dit moment op EU-niveau de aanjagende rol wat minder vervult. Voorkomen dient te worden dat producenten in Nederland de gevolgen ondervinden van de trage uitvoering van dierenwelzijnseisen in andere lidstaten, zoals de invoering van het legbatterijverbod per 2012. Nederland zou de agendering van de evaluatie van het Actieplan Dierenwelzijn voor het EU-voorzitterschap door Zweden kunnen stimuleren.

De Eurogroup for Animals spant zich momenteel niet pro-actief in voor de te leggen verbinding tussen klimaat en de bioindustrie. Vanuit de Nederlandse delegatie wordt opgemerkt dat een visie hierop zal kunnen voorkomen dat in de toekomst een keuze tussen dierenwelzijn en milieu moet worden gemaakt.

Mw. van Tichelen benadrukt meermaals dat de consumenten *perceptie* van dierenwelzijn in alle EU-lidstaten hetzelfde is, wat vaak toch anders wordt ingeschat omdat het aankoopgedrag in de Noordelijke en Zuidelijke (of Westelijke en Oostelijke) EU lidstaten wel verschilt.

Technische briefing ggo's door DG Sanco en DG Milieu

Een presentatie wordt verzorgd door mevrouw Andre van DG Sanco en mevrouw Bruetschy van DG Milieu. In het algemeen wordt gesteld dat de besluitvormingsprocedure over de uitvoering van EU-regels (de zogenaamde comitologie-procedure) binnen de EU op alle beleidsterreinen gelijk is. Echter, de besluitvorming over ggo's leidt het vaakst tot een gebrek aan overeenstemming in de comité's en daarna de Raad van Ministers. De Europese Commissie dient in dat geval volgens de procedure zelf een besluit te nemen en doet dat op basis van de onafhankelijke, wetenschappelijke adviezen van de EFSA. Overigens zijn al deze adviezen openbaar (website EFSA). Het publiek kan ook reageren en als er nieuwe wetenschappelijke elementen worden aangeleverd, dient de EFSA zijn advies te herzien. Dit is overigens nog nooit gebeurd.

De keuzevrijheid voor consumenten tussen ggo-voedsel en niet-ggo-voedsel blijft in EU-wetgeving het uitgangspunt. De belangrijkste uitdagingen voor de toekomst zijn:

- Weerstand tegen ggo's bij de Europese consument;
- Gebrek aan steun onder de lidstaten;
- Debat over etiketteringsvereisten voor vlees, melk, eieren;
- Teeltovereenkomsten die niet gelijk lopen in diverse werelddelen, waardoor EU-importeurs praktische problemen hebben (bv. sporen van niet in de EU toegelaten ggo's in diervoeders);
- Besmetting met ggo's die nergens ter wereld zijn toegestaan en de te nemen noodmaatregelen;
- Verdere ontwikkeling van wettelijke middelen.

Voor de discussie over de sociaal-economische aspecten van ggo's worden de lidstaten geacht zelf relevante informatie te verzamelen en in 2010 bij de EC aan te leveren. De Europese Commissie (EC) streeft ernaar in juni 2010 een rapport uit te brengen op basis van deze inbrengen.

Benadrukt wordt dat lidstaten tijdens de risicobeoordeling voor de EFSA (Environmental Risk Assessment) dus pro-actiever kunnen zijn met bezwaren. Hiervoor hoeft niet tot het einde van het besluitvormingstraject te worden gewacht.

Lunch met Nederlandse Europarlementariërs en voorzitter van de EU-commissie Landbouw en Plattelandsontwikkeling

Aanwezig zijn de Europarlementariërs Blokland (CU), Jacobs (PvdA), De Lange (CDA) en Mulder (VVD). Later maakt ook de voorzitter van de EU-commissie Landbouw en Plattelandsontwikkeling resp. de Dierenwelzijnsgroep van het EP, de heer Parish, deel uit van de lunchbespreking. Er is gesproken over het economische stimuleringspakket van € 5 miljard en de noodzaak tot handhaving van de EU-begrotingsregels (geen inbreuk op de afspraken Financiële Perspectieven). In het kader van de mogelijkheid tot vervroegde uitbetalingen van bedrijfstoelagen wordt gewezen op het feit dat de EU-begroting van 1 januari tot en met 31 december van een jaar loopt, met uitzondering van de GLB-begroting die een looptijd heeft van 15 oktober tot en met 14 oktober van het volgend jaar.

Voorts wordt van gedachten gewisseld over de situatie op de Europese zuivelmarkt, ggo's en het belang van directe inkomenssteun versus plattelandsontwikkeling en dierenwelzijn. De heer Parish is van mening dat lidstaten meer mogelijkheden moeten krijgen om prioriteiten te kunnen stellen voor budget dat vanuit de EU beschikbaar wordt gemaakt (bijvoorbeeld ten aanzien van dierenwelzijn). Nadeel hiervan zou wel kunnen zijn dat een «level playing field» niet nastreefbaar is.

Gesprek Eurocommissaris Landbouw

Health Check

Met de Eurocommissaris Landbouw, mevrouw Fischer Boel, hebben de delegatieleden een gesprek gevoerd van anderhalf uur. De ontwikkelingen in de aanloop naar het akkoord over de Health Check zijn gestart met de suikerhervorming, gevolgd door een hervorming voor fruit en groenten, en een wijnhervorming. Doel van de Health Check is de afrondende modernisering van het huidige Europese landbouwbeleid geweest. Op dit moment wordt het akkoord over de Health Check door de lidstaten geïmplementeerd.

Nederland heeft in de discussies over de Health Check ingezet op een verhoging van de melkquota maar kreeg niet genoeg medestanders. Een oplossing is gevonden in de vetcorrectie. Overigens is de huidige melkprijs voor Eurocommissaris Fischer Boel een bewijs dat melkquota de melkveehouderij niet volledig kunnen beschermen.

Het zou aardig zijn als de leden eens een Landbouwrapaden konden bijwonen. De verschillen in standpunten in de Landbouw- en Visserijraad zijn groot. Zweden, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Nederland passen bijvoorbeeld een vrijhandelsbenadering toe. Vanuit de meest recent toegetreden lidstaten wordt de discussie over de directe inkomenssteun regelmatig opgebracht. Zij zijn voorstander van een herverdeling tussen de lidstaten als het om inkomenssteun gaat, omdat zij nog steeds niet volledig zijn ingefaseerd.

De afgesproken ont koppeling van directe steun aan agrariërs in Europa biedt voordelen tijdens WTO-onderhandelingen.

Mogelijke maatregelen met betrekking tot de modulatiegelden naar plattelandontwikkeling liggen op het vlak van:

- Klimaatverandering;
- Watermanagement;
- Biodiversiteit;
- Energie;
- Melk;
- Dierenwelzijn.

Een ander onderdeel van de Health Check is de vereenvoudiging van de «cross compliance». Het doel is in 2010 de administratieve lasten met 25% te hebben verminderd. Daartoe is het aantal grondslagen al flink teruggebracht, onder andere door de afschaffing van de verplichte braaklegging en de energiegewaspremies.

Ten behoeve van de ingewikkelde discussie over de Less Favoured Areas zal de EC om de noodzakelijk informatie van de lidstaten zelf vragen. De EC heeft momenteel onvoldoende informatie beschikbaar om objectieve criteria op te stellen die de grondslag van LFA-betalingen zouden moeten gaan vormen.

Het GLB na 2013

Wat betreft het GLB na 2013 moet rekening worden gehouden met het feit dat er in ieder geval niet meer geld beschikbaar zal komen en dat er mogelijk nieuwe lidstaten zullen toegetreden, zoals Kroatië en IJsland. Met name de impact van toetreding van Turkije is groot qua landbouwuitgaven (net zoveel kosten als de toetreding van de 10 nieuwe lidstaten in 2004). Het is van belang eerst overeenstemming te bereiken over het nieuwe landbouwbeleid en daarna over het beschikbare budget. Het is nu niet opportuun over de periode na 2013 te praten.

Het niet continueren van het GLB zal leiden tot renationalisatie en een sterke vergroting van de concurrentie. Maar een legitimatie van de betalingen is cruciaal en daarvoor is een reorganisatie noodzakelijk. Op de vraag naar het «hoe» te legitimeren van betalingen ging de Eurocommissaris overigens niet in.

De Eurocommissaris is voorstander van het handhaven van twee pijlers in het GLB, één voor inkomenssteun en één versterkte pijler voor plattelandontwikkeling. Er moet wel een oplossing worden gevonden voor het kapitaliseren van boerengrond.

Uitbetaling toeslagen

Op een vraag vanuit de delegatie antwoordt Eurocommissaris Fischer Boel dat het mogelijk is om inkomenssteun vroeger in het jaar aan boeren uit te keren als het maar vanaf 15 oktober is en controles etc. voldoende gegarandeerd zijn. De deadline voor steunaanvragen is 15 mei, waarna tot 1 december van dat jaar de toeslagen kunnen worden uitgekeerd.

Diermeel en ggo's

DG Sanco heeft de verantwoordelijkheid voor het gebruik van diermeel in diervoeders. De BSE-crisis is succesvol bestreden en het consumentenvertrouwen is daarna snel hersteld. Het gebruik van diermeel in diervoeders kan volgens Eurocommissaris Fischer Boel worden beschouwd als een vorm van kannibalisme. De EU is echter zeer afhankelijk van de import van soja voor diervoeders en de vraag naar vlees zal blijven

bestaan. Een percentage tussen 85 en 90% van de soja is ggo-soja. Diervoeders zouden echter in prijs enorm stijgen als alleen niet-ggo-soja zou kunnen worden geïmporteerd. De discussie over ggo's wordt veelal overvoerd met emoties en zou volgens Fischer Boel meer wetenschappelijk moeten worden benaderd. Een risico is de niet gelijklopende autorisatie van ggo's in de verschillende werelddelen.

Financiële crisis

De financiële crisis beïnvloedt de Europese landbouwsector. Het voordeel is dat mensen blijven eten, al veranderen de uitgavenpatronen. Er lijkt bijvoorbeeld meer vraag naar kippenvlees dan naar rundvlees te zijn. De zuivelsector bevindt zich in een moeilijke situatie. Daarom heeft de EC besloten tot de tijdelijke herintroductie van interventie maatregelen. Supermarkten en leveranciers aan agrariërs (van bijvoorbeeld kunstmest) hebben in 2008 veel geld verdiend. Meer transparantie op de voedselketen is dan ook wenselijk wat betreft de totstandkoming van prijzen («from farm to fork»).

Dierenwelzijn

De deadline voor de implementatie van het verbod op de legbatterij is 2012 en daar zullen de lidstaten dan ook aan worden gehouden. Landen die achterop lopen met de implementatie zullen vanzelf een «wake up call» krijgen.

In de Health Check is dierenwelzijn opgenomen in de «cross compliance». Eurocommissaris Fischer Boel ziet geen tegenstelling tussen milieu en dierenwelzijn. Het belangrijkste discussiepunt op het gebied van dierenwelzijn is het beperken van het dierentransport tot maximaal acht uur maar hiervoor is in de Landbouw- en Visserijraad geen meerderheid.

Economisch stimuleringsplan

Eurocommissaris Fischer Boel heeft ingezet op een bedrag van € 1,5 miljard voor landbouw van de beschikbaar gekomen € 5 miljard voor het EU economisch herstelplan. Dit is nog wat beperkt ten behoeve van energieprojecten, maar uiteindelijk lijkt € 1,1 miljard te worden geoormerkt voor landbouw, waarvan € 1 miljard voor breedbandinfrastructuur op het platteland. De Europese Top zal dit nog moeten bekrachtigen en er moet met het EP overeenstemming over worden bereikt.

WTO

De WTO-onderhandelingen in juli 2008 zijn teleurstellend verlopen. Vooral de posities van de Verenigde Staten en India maakten het bereiken van overeenstemming onmogelijk, en niet de EU zoals in het verleden wel eens aan de orde is geweest. Mogelijk biedt de zomer 2009 gelegenheid de onderhandelingen te heropenen, nadat in India verkiezingen hebben plaatsgevonden.

Ontwikkelingslanden en Economic Partnership Agreements

De EU is de grootste importeur van producten uit ontwikkelingslanden. Daarnaast hebben ontwikkelingslanden een vrije toegang op de EU-markt voor alle landbouwproducten. In 2008 zijn geen kosten gemaakt voor exportrestituties.

Gesprek Eurocommissaris Industrie en Ondernemingen

High Level Group Food Industry

Met de Eurocommissaris voor Industrie en Ondernemingen, de heer Verheugen, heeft de delegatie een uur gesproken. Hij geeft aan tot zijn genoegen voor het eerst een landbouwcommissie van een parlement op bezoek te hebben. Hij vindt dat de voedselindustrie in de EU niet mag worden onderschat: die is groter dan de hele auto-industrie waarvoor hij ook verantwoordelijk is. Er is ingegaan op de voortgang van de High Level Group Food Industry. Die zal binnenkort aanbevelingen presenteren waarvan Eurocommissaris Verheugen verwacht dat de retailsector minder verheugd zal zijn. Transparantie over prijzen in de voedselketen is wenselijk. Een «sector inquiry» zou hiervoor nuttig zijn, zo heeft hij al eens met (de hiervoor verantwoordelijke) Eurocommissaris Kroes besproken. De concurrentie in de retailsector is groot. Omdat consumenten lage prijzen willen heeft dit gevolgen voor de werkcondities in de supermarkten en de kwaliteit.

Vermindering administratieve lasten

Belangrijk aandachtspunt voor de Eurocommissaris is de vermindering van administratieve lasten. Vooral de voedselindustrie merkt de gevolgen van administratieve lasten, onder andere als gevolg van de BSE-crisis waarna stringente maatregelen zijn ingevoerd. De methodologie zou kunnen worden aangepast zonder de veiligheid tekort te doen.

Eurocommissaris Verheugen is voorstander van het etiketteren van voedsel, wat betreft dierenwelzijn en al het andere waardoor de consument zich kan laten informeren: complete en begrijpelijke informatie is noodzakelijk. Het etiketteren zal niet leiden tot een verhoging van de administratieve lasten. Wel heeft etikettering WTO-consequenties. Een CE-merk voor voedsel is er vooralsnog niet.

Klimaatverandering

In het kader van klimaatverandering is gesproken over importheffingen. Alleen Frankrijk was hiervan een voorstander. De link tussen dierenwelzijn en klimaatverandering is niet aan de orde geweest. Voor de Europese landbouwsector is het van belang de focus te leggen op de kwaliteit van producten en daarbij rekening te houden met het milieu en dierenwelzijn.

Dierproeven

Eurocommissaris Verheugen is persoonlijk tegen proefdierproeven. In de EU is er een verbod op producten die alleen veilig kunnen worden bevonden op basis van dierproeven. In de Verenigde Staten is dat juist andersom: daar worden producten die niet op dieren zijn getest niet op de markt toegelaten. Alternatieven voor dierproeven zijn dus nodig, zeker als op dieren geteste producten niet de EU in mogen worden geïmporteerd.

Paneldiscussie in Café Arthur's

Europarlementariër Mulder (VVD) heeft de delegatie uitgenodigd voor een paneldiscussie na afloop van de vergadering van de Landbouwcommissie. Aan deze discussie hebben de leden Waalkens (PvdA), Polderman (SP) en Snijder-Hazelhoff (VVD) deelgenomen.

Aan de orde zijn gekomen:

- Reikwijdte van het GLB (voedselafzet tot EU beperken of ook daarbuiten)
- Toekomst GLB, inclusief belang van eerste versus tweede pijler;
- Belang van interventiemechanismen of andere marktinstrumenten of vangnetten (ten gunste van bijvoorbeeld de zuivelsector);
- Ontwikkelingen ggo-beleid EU;
- Landbouw in relatie tot natuur en biodiversiteit;

- Plattelandsontwikkeling;
- Behoeftte aan concrete betalingscriteria voor publieke diensten.